

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Муніципальна економіка»

на тему: **«ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОДИНИЦІ
(НА ПРИКЛАДІ ШАБІВСЬКОЇ ОТГ)»**

Виконавець:

студентка ФЕУП

Чебан Марія Валеріївна _____
/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н, професор

Сментина Наталія Валентинівна _____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Наш світ безперервно змінюється внаслідок творчої та економічної діяльності як окремих людей, так і малих та великих груп, які складають людську спільноту. Цей процес неперервних змін у науковій літературі прийнято називати розвитком та розуміти під ним поступове вдосконалення технологічних і соціальних (технологічні інновації є стимулом для соціальних інновацій) платформ, що визначають уклад життя людей.

Реформування економіки України актуалізує дослідження проблематики забезпечення зростання на місцевому рівні, підґрунтя якого формують дії суб'єктів господарювання, спрямовані на активізацію місцевого економічного розвитку та отримання позитивного соціально-економічного ефекту. У витоках процесу забезпечення зростання на місцевому рівні лежить питання планування, що допомагає проаналізувати ресурсний потенціал в усіх його різновидах, визначити базові проблемами, головні пріоритети, на які найближчим часом мають спрямовуватися зусилля керівних структур. Окрім цього, планування дозволяє визначити можливості місцевих бюджетів фінансувати реалізацію запланованих стратегічних завдань, а у випадку їх обмеженості вдаватися до пошуку альтернативних бюджетним джерел фінансування.

Для цього потрібен розвиток – прогнозований та вмотивований. Потрібне планування розвитку та простору. І цей процес не зупинити, потрібно йти вперед і вчитися під час руху.

Викладене зумовлює необхідність докладно вивчити теоретичні аспекти перспективного планування соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці.

Теоретичні положення планування соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць відображено в працях таких дослідників, як: В. Геєць, В. Бабаєв, С. Рогачов, Н. Сментина та ін.

Метою дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти планування соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Завдання дослідження:

1. Дослідити реформу територіальної організації влади та формування об'єднаних територіальних громад.
2. Розкрити сутність планування соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці.
3. Розглянути форми планування соціально-економічного розвитку громади.
4. Визначити організаційно-методичні основи розробки програми розвитку громади.
5. Проаналізувати профіль об'єднаної громади як складову аналітичної оцінки ОТГ.
6. Провести SWOT-аналіз діяльності Шабівської об'єднаної територіальної громади.

7. Описати організацію процесу розробки програм соціально-економічного розвитку громади.

8. Визначити цілі та пріоритети розвитку Шабівської об'єднаної територіальної громади.

9. Обґрунтувати фінансове забезпечення та механізми реалізації програми соціально-економічного розвитку громади.

Об'єктом дослідження є процес створення програми соціально-економічного розвитку Шабівської об'єднаної громади.

Предметом дослідження – сукупність теоретичних та прикладних аспектів процесу формування програми соціально-економічного розвитку громади.

Методами дослідження. В процесі дослідження використовувались наступні методи: методи теоретичного узагальнення (аналіз і синтез, індукція і дедукція) – для дослідження теоретичних аспектів процесу планування соціально-економічного розвитку громади; групування та узагальнення – для формування висновків за результатами досліджень; економіко-статистичні – для оцінювання Шабівської ОТГ за складовими профілю громади; маркетингові – для розроблення SWOT-аналізу; графічні та табличні – для наочного представлення результатів дослідження; експертної діагностики – для проведення аналізу конкурентів та прогнозування показників соціально-економічного розвитку громади.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові публікації з питань реалізації концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, а також планування соціально-економічного розвитку об'єднаних громад в умовах децентралізації, нормативно-правові акти, які регламентують питання розвитку добровільно об'єднаних територіальних громад та методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогностичних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади, матеріали наукових конференцій, аналітичні матеріали відповідних державних органів, дані офіційних статистичних збірників, інформаційні матеріали Шабівської об'єднаної громади.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (54 найменування) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 90 сторінок. Основний зміст викладено на 77 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 7 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано статтю на тему «Соціально-економічний аналіз Шабівської ОТГ: поточний стан, проблеми та пріоритети», яка опублікована у виданні «Науковий студентський вісник» факультету економіки та управління підприємництвом».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні основи планування соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці*» Розкрито сутність та поняття реформи територіальної організації влади та формування об'єднаних територіальних

громад та сутність і форми планування соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці.

У другому розділі *«Методологічні підходи до розробки програм соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць»* Розглянуто методичні основи розробки програми соціально-економічного розвитку. Проаналізовано соціально-економічний стан Шабівської об'єднаної територіальної громади за показниками профілю, проведено SWOT-аналіз громади.

У третьому розділі *«Розробка програми соціально-економічного розвитку Шабівської об'єднаної територіальної громади»* Запропоновано програму соціально-економічного розвитку Шабівської ОТГ, в якій визначені: стратегічна мета розвитку громади, цілі та операційні завдання, що сприятимуть її досягненню.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Реформа децентралізації передбачає конкретні кроки щодо підвищення якості життя в громадах, вона має чіткі рамки і концептуальне наповнення. Досягненнями реформи є поліпшення структури управління, зменшення рівня потенційної політичної корупції завдяки прямим міжбюджетним відносинам між центром і громадами, активізація членів громади (розвиток бізнесу, місцевих ініціатив тощо).

Основне завдання реформи – створити умови для розвитку громад та наблизити послуги до людей шляхом формування заможних громад, передачі більшої частини повноважень на базовий рівень управління та чіткого розмежування функцій між рівнями управління, а також гарантувати належне ресурсне забезпечення місцевого самоврядування.

2. Об'єднані територіальні громади сьогодні вступають в новий етап свого життя. Вони отримали повноваження, ресурси власні та ресурси зовнішні. Наразі громади є відповідальними перед своїми мешканцями за формування комфортного та безпечного середовища проживання. Для цього потрібен прогнозований та вмотивований розвиток. Потрібне планування розвитку та планування простору.

Правильно побудований процес стратегічного планування консолідує актив громади, його публічність створює довіру до процесу і формує віру у позитивний результат, в процесі роботи з'являються ідеї, які можуть трансформуватись у проекти розвитку та виявляються люди, які можуть стати донорами кадрів для громади.

3. Базовими документами у плануванні соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці є стратегія розвитку та план або програма соціально-економічного розвитку територіальної громади.

4. Для того, щоб планувати щось на майбутнє, слід оцінити свій потенціал та можливості. Це стосується і програми розвитку громади. Перш ніж будувати програму, слід провести детальну діагностику поточного стану територіальної громади. Йдеться про комплексне і багатостороннє дослідження стану території, вивчення потенціалу громади, аналіз можливостей середовища, готовності головних гравців місцевого

ринку до активної та узгодженої поведінки у формуванні та використанні місцевих конкурентних переваг.

Ефективне планування має спиратися на відповідну методологію, що являє собою сукупність правил та вимог, які висуваються до суб'єктів планування у процесі передбачення майбутнього соціально-економічного розвитку громади та втілюються у систему певних принципів, формуючи логічну послідовність відпрацювання процедур цього процесу.

У таких умовах місцева влада повинна глибоко розуміти особливості динаміки місцевого економічного розвитку, володіти необхідними знаннями, інформацією, навичками та досвідом, щоб забезпечити більшу конкурентоспроможність своєї громади у складному світі нових реалій.

5. Діагностика поточного стану території повинна базуватися на комплексному підході і включати, щонайменше, три види дослідження: базовий аналіз статистичних показників стану громади, соціологічний аналіз, стратегічний аналіз.

Аналізуючи Шабівську об'єднану територіальну громаду визначили, що громада розташована у південно-західній частині Одеської області, її загальна площа 580,9 км², до складу громади увійшли 11 населених пунктів, загальна чисельність населення складає 15517 осіб, з них працездатного віку – 8725 осіб. На території Шабівської ОТГ знаходяться 9 промислових підприємств, 11 сільськогосподарських підприємств та 50 торговельних об'єктів. Загальний обсяг бюджету у 2018р. - 139908,500 тис грн, включаючи субвенції з державного бюджету. Доходи бюджету на одного мешканця складає 4198,1 грн.

6. За результатами SWOT-аналізу Шабівської ОТГ можна стверджувати, що найбільшими перевагами громади є унікальні кліматичні можливості, традиції виноградарства та садівництва, розташування торгової марки «Шабо» на її території, зручне транспортне сполучення із потужними портами.

7. Аналіз соціально-економічного стану Шабівської об'єднаної територіальної громади дозволив виділити низку проблем, які необхідно вирішити з метою створення умов для динамічного, збалансованого розвитку об'єднаної територіальної громади шляхом забезпечення соціальної та економічної єдності, активізації економічної діяльності, зростання добробуту населення. Необхідність їх вирішення зумовила потребу розроблення програми соціально-економічного розвитку Шабівської об'єднаної територіальної громади на 2020-2022 роки.

8. Стратегічна мета програми соціально-економічного розвитку громади – створення умов для динамічного, збалансованого розвитку Шабівської об'єднаної територіальної громади, забезпечення соціальної та економічної єдності, створення необхідних умов для планомірного і послідовного наближення рівня життя мешканців громади до європейських стандартів за рахунок збалансованого використання внутрішнього і зовнішнього потенціалу та збереження унікальних духовних і культурних традицій.

Основними пріоритетами соціально-економічного розвитку громади визначені: забезпечення розвитку економіки; підвищення соціальних стандартів життя населення;

створення комфортного, безпечного життєвого простору та підвищення ефективної системи управління громади. В межах пріоритетів визначені цілі та завдання.

9. На забезпечення реалізації завдань та заходів програми соціально-економічного розвитку необхідно інвестувати 32 111,451 тис. грн. Джерелами фінансування завдань та заходів програми, перспективних програми та проектів розвитку Шабівської об'єднаної територіальної громади на віддалену перспективу слугуватимуть кошти державного бюджету (субвенції з державного бюджету об'єднаним територіальним громадам на розвиток інфраструктури) та власні кошти бюджету об'єднаної територіальної громади.

Успішна реалізація програми дасть змогу забезпечити створення сприятливих умов для розвитку підприємництва та налагодження державно-приватного партнерства, розширення інфраструктури підтримки бізнесу, підвищення стандартів життя населення шляхом зростання рівня зайнятості, поліпшення якості та доступності освіти і медичного обслуговування, стабільність соціального захисту громадян, розвиток фізкультури і спорту. Всі заходи програми направлені на створення комфортного для проживання середовища шляхом покращання екологічного стану та збалансованого використання природних ресурсів.

В результаті реалізації програми планується зростання показників соціально-економічного розвитку Шабівської громади, а саме: кількості суб'єктів туристичної діяльності на 7,7%; кількості туристів, що скористалися послугами на 28,3%; дохід від надання туристичних послуг на 30,6%; кількості фізичних осіб-підприємців на 33,3%; кількості створених нових робочих місць на 76,9% та ін.

АНОТАЦІЯ

Чебан М.В., «Планування соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці (на прикладі Шабівської ОТГ)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Муніципальна економіка». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні основи планування соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці. Визначена сутність та необхідність управлінської функції, охарактеризовано різновиди планування, описані планові документи.

Проаналізовано соціально-економічний стан Шабівської об'єднаної територіальної громади за показниками профілю. Проведено SWOT-аналіз громади, що дозволило визначити проблеми та сформувані пріоритети перспективного розвитку.

Запропоновано програму соціально-економічного розвитку Шабівської ОТГ, в якій визначені: стратегічна мета розвитку громади, цілі та операційні завдання, що сприятимуть її досягненню.

Ключові слова: планування, соціально-економічний розвиток, об'єднана громада, програма, пріоритети, індикатори.

ANNOTATION

Cheban M.V., «Planning of socio-economic development of the administrative-territorial unit (on the example of Shabo amalgamated territorial community)».

Thesis for Master degree in specialty 076 “Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges” under the Master’s program «Municipal Economy». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

Thesis deals with the theoretical aspects of planning of socio-economic development of an administrative-territorial unit. The essence and necessity of a management function have been defined, the types of planning have been characterized and the planning documents have been described.

The socio-economic status of Shabo amalgamated territorial community have been analyzed. SWOT analysis of the community have been conducted to identify problems and formulate priorities for future development.

The program of socio-economic development of the Shabo amalgamated territorial community have been proposed. It defines strategic goal of community development, goals and operational tasks that will contribute to its achievement.

Key words: planning, socio-economic development, united community, program, priorities, indicators.